

25. Nov. 1836

SENDER

Martinus Rørbye

RECIPIENT

Frederikke Rørbye, f. Stockfleth

FACTS

Document type:

Letter

General comment:

Brev nr. 90 på Rørbyes liste over afsendte breve 1834-37.

Sender's location:

Rom

Recipient's location:

København

Mentioned people:

Paolo

Bernt Anker Collett

Emilie Collett, f. Rørbye

C.W. Eckersberg

Heatfield

Emil Hesselberg

Peter Julius Kall

F.C. Krohn

Sophie Susanne Dorothea Krohn, f.

Købke

Christian Nicolai Lautrup

Wilhelm Marstrand

Barbara Magdalene Meyer, f. Herforth

Emma Eulalia Rørbye

John Rørbye

Ludvig Rørbye

Nancy Gerhardine Rørbye

Peter Saabye

Augusta Saabye, f. Lauerwald

Omtalte værker:

En tyrkisk notarius opsætter en

kontrakt imellem en mand og en kone.

Scenen er foran moskeen i Top-Hanha

i Constantinopel

Archive:

Det kgl. Bibliotek, Acc. 1996/44

TRANSCRIPTION

Rom den 25de November 1836.

Kjæreste Moder!

Dit Brev datteret den 13de October har jeg rigtig modtaget, og takker jeg dig ret meget derfor. At du er vel, er jo rigtignok hvad der især glæder mig; men du underrettede mig ogsaa i dit Brev om Meget, jeg hidindtil havde været ganske uviidende om, og jeg kan nu bedre tænke mig ind i Tingenes Stilling hjemme end jeg tidligere havde været istand til. At det interesserer mig meget at holde nogenlunde Skrit med hvad der foregaar i, og omkring det kjære Hjem, vil du finde ganske rimmeligt, da jeg da om føie Tiid igjen kommer til at leve iblant Eder, og uden dette er jo alt den Kjærlighed jeg immer har bevaret for dig kjæreste Moder, og alle de gode Sødskende mig nok, for aldriig, end ikke i den største Adspredelse, at tabe Eder af Øje; jeg er aldriig veegen fra den Meening, jeg allerede tidlig paa min Reise fattede, idet jeg vel tillagde Alt det Nye og Fremmede, der kom mig for Øje, sit nyttige og store Værd; med det fierne lille Hjem kunne Alt dette hos mig ikke opveie, og altid tænkte jeg med Glæde tilbage paa de mange lykkelige Øjeblikke jeg havde havt i det Fædrene-Huus, hvor jeg havde seet mig omgiven af Mennesker jeg saa inderlig elskede, og af hvem, jeg turde haabe ikke lod dette være upaaskjønnet, nei, som ved enhver Leilighed kom mig imøde med Godhed, og ofte ikke lod det mangle paa Overbærenhed, nnar maaske jeg var lidt sær. Mere end ellers ere disse Tanker rundne mig ihue, naar en Fødselsdag, eller en og anden Fest erindrede mig om, at nu maatte de gode Søstre have samlet nogle Veninder og Venner, og at de med dem glædede sig, naar de saae dig kjære Moder fornøiet; det fortrød mig da kun, at jeg saa langt fraværende ikke kunne deeltage i deres Glæde, og blot kunne jeg trøste mig med Haabet, at min Tiid ville komme igjen. Nu nærmer Juulen og det nye Aar sig, og til disse Høitider bringer jeg dig mine inderligste Ønsker om Alt Godt; for et Aar siden tilbragte jeg disse Festdage, hvad Stedet angaaer paa en høist interessant Maade; men hvad det huuslige betræffer, da skulle jeg vist ikke ønske min værste Fjende at opleve en saadan Juul, at være saagodt som ene en Juule og Nytaars Aften, og dertil fryse saa Tænderne klappede i Munden, er ikke synderligt opmuntrende. Dette Aar skal jeg have det en god Deel bedre, og dog ønsker jeg, at jeg nu var i Constantinopel, da jeg dog ikke kan sidde ved Kaminen i Dagligstuen hos dig, og fortælle dig om alt, hvad jeg have seet for forunderlige Ting hiin slemme Juul. Thi at du nu igjen boer paa første Sal, seer jeg af dit Brev, ogsaa finder jeg, at du efter min Meening har gjort fulkommen rigtigt i at leie anden Sal bort, da du der formodentlig har en Leier, som ikke

saaledes løber af Huus hver Sommer. Og heelt sandsynligt er det da nu ogsaa, at du kan leie den første Sal bort, og du var da en heel Deel friere. Dog siig mig hvorledes er du fornøiet med din Leier i Stue Etagen? maae du tage din Tilflugt til hans Kautionist, eller er han nu bleven ordentlig? Er vor Ven Hesselberg¹ endnu •2• din Komisionair, da haaber jeg du ikke har for megen Uleilighed med Alt dette Væsen, da jeg kjender hans Kapasitet. Denne Forandring af Beboere i Huuset maae imidlertid, efter hvad jeg forestiller mig, have gjort det muntre, end da Frue Maier² endnu boede i Gaarden, og jo ogsaa ofte ogsaa første Sal stod leedig, og maaske har du ogsaa lidt Omgang med de nye Folk. Emma³ maae du gratulere fra mig til hendes forestaaende Geburtsdag, jeg haaber hun faar Lov til at have en lille Dans anden Juuledag, forrige Aar var det jo en meget morsom Aften, efter hvad Rose skrev mig til, og dette Aar er jo ogsaa Nancy⁴ og Kall⁵ hjemme, det glæder mig meget at høre af dit Brev, at de leve saa vel og tilfreds sammen, jeg har ogsaa altid troet om Kall fra det første Øjeblik jeg saa ham, at han upaatvivlelig maatte være et godt Menneske, og skal jeg være oprigtig, tænkte jeg mig dengang, at han kunne være en meget net Svoger, uden at jeg dog da troede, at noget Saadant ville blive arrangeret. Jeg maae upaatvivlelig have en Slags Ahnelser; thi det samme falt mig ind, da jeg holede Collet⁶ paa Toldboden, som jeg siden da ogsaa saa ofte drillede Emilie⁷ med. Det er nu kun reent forbistret, at jeg ikke i Rom kan ahne for de andre Piigebørn, de kommer til at have Tolmodighed til jeg kommer hjem, da kommer maaske Inspirationen igjen. Dog næste Juul mere om dette, jeg haaber ingen af de tre betvivler min Dygtighed, endmindre kaster Vrag derpaa. Hvad du skrev om Ludvig⁸ kjære Moder var vist nok ikke meget glædeligt, og dog ville han dog nu engang blive lidt klogere og skjønnere paa hvad du har gjort for ham, var der dog noget vundet; men desværre, jeg har kun lidt Troe til ham, ja var han ikke Broder, ville man vist erklære ham for et Menneske, der kun saare lidt fortjente andres Opofrelser; men han er ulykkelig, og man bør dog, om ikke af andre, saa dog af denne Grund være saa overbærende som mulig, hans heele Opførsel kan iøvrigt ikke andet end dadles meget. – Til John⁹ har jeg skreven den 8de November¹⁰ og gaaer Brevet ikke rigtigt skyder jeg Skylden paa Emma thi jeg brugte den Adresse hun i dit Brev havde tilføiet, omendskjønt John tidligere havde skreven om at adressere hans Breve til den Renuardiske Boghandling;¹¹ jeg indbildte mig imidlertid at han maae have funden sin privat Adresse bedre. Jeg har dog endnu ikke havt mere end det ene Brev fra Zürich fra ham. Ogsaa til Rose har jeg skreven den 6te Novemb:¹² og haaber jeg at hun alt længe har modtaget dette Brev og sagt dig kjæreste Moder, at jeg da levede ret vel. Havde jeg

for nogle Dage siden skreven hiint Brev ville jeg ikke kunne have sagt dette; thi den forbistrede Feber havde igjen indfunden sig, og det saaledes at den regelmæssig kom hver Aften, og ikke forlod mig før ud paa Morgen. At jeg var heelt ilde derved kan du vel forestille dig, og saa meget mere da jeg i det Huus jeg nu boer kun har liden Pleie, idet jeg boer paa anden Sal, og Huseieren's Familie i Stuen; dog havde jeg om Dagen altid min gamle Paolo,¹³ og var det bleven værre, saa at jeg skulle have havt mere omhyggelig Pleie nødvendig, da er han et fortræffeligt Bud mellem Krohn's¹⁴ og mig, hvor jeg med den største Velvillie kunne have havt Alt hvad jeg skulle kunne behøve. Dog da man her ikke som hjemme saaledes kan holde sig inde, maatte jeg i det minste altid gaae ud naar jeg om Middagen ville have noget at spise, og maatte jeg være veltilfreds naar jeg blot kunne holde mig inde om Aftenen; nogen Vished om at blive min Feber løs havde •3• jeg derfor slet ikke; thi alt i mange Dage havde jeg taget Kinin uden at det gjorde den minste Virkning. En heldig Omstændighed hjalp mig imidlertid: En meget vakker Englænder,¹⁵ som jeg her kjender havde alt flere gange indbudet mig til Middag; men jeg havde altid afslaaet det, da jeg ikke troede at sadanne Selskaber vare tjenlige for mig som syg, dog endelig paastod han at jeg skulle komme, og anførte han sig selv, som Exempel paa at en lille Uorden i Levemaaden meget mere gjorde vel; idet han selv for et Aar siden havde været i samme Tilfælde som nu jeg, og ved en pludselig forandret Diæt var han da bleven cureret, og fremdeles bevaret for Feberen ved at spise godt og stærk Kjød og ikke spare paa Viinen. Jeg gik altsaa i hans Selskab, og traf der en meget bekjent romersk Læge, som min Englænder strax gjorde mig bekjent med, og fortalte han mig ham om min haardnakkede Feber. Lægen lod til at være en meget vakker Mand, spurgte mig frem og tilbage om alt, min Feber betræffende, og endte med aldeles at fraraade Brugen af Kinin, som meget mere skadelig end gavnlig; i dets Sted recomanderede han mig nogle andre Pulvere, der her staae i stort Rye, og rigtigt efter at have brugt 12 af disse var min Feber til min store Forundring borte, og jeg er igjen rask Fyr, dog har jeg beholt en betydelig Skræk for den italienske Feber. Hvad i det heele tagen Sygdomme her i Rom angaar, da kan man ikke beklage sig, Coleraen er siden i Ancona ikke sporet noget Steds i det Rommerske; men i Neapel og paa flere Steder i det Neapolitanske skal den hussere stærkt, og Lægerne der i Begyndelsen besøgte de Syge i |lette| Voxdugs-Kavaier og med en Hætte over Hovedet blodt med to smaae Huller der lode Øjnene frie, ere siden denne afskylige Dragt af Regjeringen blev dem forbuden, blevet saa bange for Kolera Patienter, at man her siige at slet ikke vil besøge den mere; dog heraf ere

vist de halve Historier usande. Om Cordonen paa den romerske Grændse vil kunne holde Sygdommen ude herfra maae Tiiden viise, imidlertid er det alt et Under at man her saalænge er frie; jeg haaber den først kommer naar jeg er borte; ubehagelig i høieste Grad ville vist Opholdet i Rom blive, vis Sygdommen skulle komme her, man har imidlertid her ingen Frygt. – Af en anden Slags ere mine Pengesorger her, ikke just fordi de true med at ødelægge mig saa ganske, ikke heller er jeg i nogen Maade i Forlegenhed; men jeg har siden jeg kom hertil fra Grækenland, helt tydelig seet den store Forskjel, imellem at være et a to Aar borte fra Hjemmet, og nu som mig stærkt inde i det 3die. I Begyndelsen nemlig af en Reise behøver man aldrig at tænke paa sin Garderobe, da Alt jo gjerne er i Stand, som til at udholde en Beleiring; siælden behøves Noget at repareres, og hvad man af Nyt anskaffer er mere Luxus. Nu derimod seer jeg med Skræk et totalt Forfald i heele min Stads, og af den forrige Glands var der ikke mere Spor, hvad der for to Aar siden saae ud til at trodse Evigheden var nu saare brøstfældigt, og jeg, altid endnu net Menneske, var ikke blind for at jeg ikke mere var net klædt. At jeg maatte sættes i den forrige Stand var indlysende; men førend Alt dette kom i Orden, er min Pung omtrent bleven 100 Scudi lettere, hjemme havde maaske 60 a 70 gjort mig bedre Tjeneste, da her Alt, hvad der hører til Klæder er meget dyrt. Men jeg maae indrømme, at de romerske Skræddere sye en heeldeel mere fiffig en Her Sepelius, i vis Klæder man altid saae saare bedaget ud. Forandrer ikke Moden sig inden jeg kommer hjem, skal du endnu kunne see Spor af den fiffige Person jeg nu er, jeg forudsætter nemlig, at jeg ikke alt inden den Tiid maae bytte denne Costume for en anden, hvilket min Kasse vægrer sig stærkt ved. – Vil du hilse Rose kjære Moder, at jeg har modtaget hendes Brev af 4de November, og skal jeg svare hende derpaa i dette Brev, som du heri vil finde indesluttet og som jeg beder dig ret meget at forvare til Nytaarsdag, og da overlevere hende det. At du heller ikke i Aar har forglemt hende hvad min Present angaar, derom tvivler jeg ikke; men jeg er nysgjerrig efter at viide hvad dit Valg er falden paa skriiv mig dette i dit næste Brev, og bliv ikke vred fordi dette maaske ved den dobbelte Porto vil koste dig let meget, da det jo bliver den siste Gang jeg bebyrder dig med denne Comision. Jeg har med Saabys¹⁶ sent en lille Juule Gave til Rose jeg haaber at de ere ankomne, dog tal ikke om at jeg har sagt dig dette; Cristian Lautrup¹⁷ skal i Aar være min Comisionær med dette. – Det Brev beste Moder som du har skreven at du sen- •2• te med Marstrand¹⁸ har jeg endnu ikke faaet, omendskjønt han jo havde lovet dig at levere det paa Posten, vis han skulle komme til at opholde sig noget Steds underveis i længere Tiid. Dette skal have været Tilfælde i München;

men han har da kun slet opfyldt sit Løfte. Hertil er, formodentlig af Frygten for Koleraen slet ikke kommen Nogle nye Danske i Aar, og vor Jule Aften vil derfor blot blevet feiret af det lille Antal herværende Kunstnere. De andre kjedelige Helligdage tænker jeg tildeels at tilbringe med Krohn's hvor jeg kommer meget. Idag det er Søndag den 27de har jeg spiiist der til Middag paa dansk Maner, jeg var inviteret til at deele en Hare som jeg havde bragt til Huuset; men den lille Madame føiede dertil en meget god Rissengrød, der er dobbelt god, naar der næsten forgaar Aar imellem •1• hvergang man seer saadanne Fædre-Retter. Naar jeg engang igjen kommer til Hamborg tror jeg det kunne være meget passende at jeg lod en Expres gaae forud for at bestille Fiske Suppe. Dog du tror maaske at jeg er bleven til en stor Spiiser siden jeg saaledes taler om Alt dette, det er imidlertid ikke Tilfælde; men naar man, som nu jeg, saa nylig har været syg er det heele Restaurations Væsen hos Lepre end mere trivielt, da altid de samme slette Retter parraderes paa Spiisesedlen, hvoraf den ene er slettere end den anden, og ikke een saa god som en simpel dansk Suppe. Dog nok herom; næste Aar, om Gud vil, seer du beste Moder bestemt din inderlig hengivne Søn

Martinus.

2den Juuledag tænker jeg mig det muntert hjemme, Nytaarsdag hos Schiøtt,¹⁹ tænk da ogsaa en Smule paa mig. •4•

Vel var det kjæreste Moder at jeg ikke alt igaar afsente mit Brev, jeg kunne da ikke have takket dig for det jeg igaar Aftes endelig modtog af Marstrand. Hvad der kunne være at svare derpaa vil du alt finde i dette Brev, da hiin jo nu alt var bleven lidt gammelt, og du i dit tidligere havde underrettet mig tild[eel?]'s om noget af det samme. Kjærkomment var det mig dog. I liige Maade maae jeg takke Julie for hendes Brev, det var overmaade kjærligt og vakkert som jeg kun[ne] vente det af den gode Søster, dog siig hende kun fra mig at hun skriver pokkers utydeligt i en heel Time kunne jeg ikke blive færdig med at tolke de snurrige Bogstaver, naar hun har Lyst tager jeg dog igjen gjerne tiltakke med nogle af samme Slags. Hils nu kjæreste Moder alle de gode Søkende Rose og hendes heele Familie, siig dem alle at jeg er rask, og har det ret godt, og tænker ret meget paa enhver især; men nu kjære gode Moder maae jeg slutte dog først maae jeg beede dig altid at bevare den gamle Godhed og Kjærlighed for din altid inderlig hengivne Søn Martinus.

Huusets Venner og Veninder haaber jeg ogsaa endnu erindrer mig en Smule, til næste Aar skal jeg søge at opfriske hvad af min Person der maatte være gaaet dem af Glemme.

Seer du Ecersberg,²⁰ da siig ham at jeg er flittig i denne Tiid, og arbejder

paa et temmeligt stort tyrkisk Malerie, der forestiller en Seene med en religiøs Notar, foran en af Moskeerne i Constantinopel.²¹

En overflydende romersk Lampe bragte den slemme Plet paa Brevet, da det alt næsten var færdigt

¹ Emil Hesselberg.

² Barbara Magdalene Meyer, f. Herforth.

³ Emma Eulalia Rørbye.

⁴ Nancy Gerhardine Rørbye.

⁵ Peter Julius Kall.

⁶ Bernt Anker Collett.

⁷ Emilie Collett, f. Rørbye.

⁸ Ludvig Rørbye.

⁹ John Rørbye.

¹⁰ Brevet er nr. 88 på Rørbyes liste over afsendte breve 1834-37, men er ikke bevaret.

¹¹ Dvs. boghandlen i rue de Tournon i Paris, ejet af Jules Renouard (1798-1854).

¹² Brevet er nr. 87 på Rørbyes liste over afsendte breve 1834-37, men er ikke bevaret.

¹³ Paolo.

¹⁴ F.C. Krohn og Sophie Susanne Dorothea Krohn, f. Købke.

¹⁵ Uidentificeret, jvf. Heatfield og dagbogen 20. november 1836.

¹⁶ Peter Saabye og Augusta Saabye, f. Lauerwald.

¹⁷ Christian Nicolai Lautrup.

¹⁸ Wilhelm Marstrand.

¹⁹ Christian Frederik Schiøtt og Charlotte Johanne Schiøtt, f. Schack.

²⁰ C.W. Eckersberg.

²¹ En tyrkisk notarius opsætter en kontrakt imellem en mand og en kone. Scenen er foran moskeen i Top-Hanah i Constantinopel.

[illegible]

178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689

